

Christen in het private leven, maar niet in het publieke leven, op het terrein van de maatschappij of van den staat. Op die laatste terreinen geldt de aan de werkelijkheid aangepaste ambtsmoraal. Het komt ons voor, dat voor juist verstaan van de Bergrede met deze foutieve instelling (die nl. niet acht geeft op het zeldzaam concreet karakter der geboden, doch vanuit een soort algemeengeldigheid, al of niet ingekrompen, redeneert. S.) radicaal moet worden gebroken.¹⁶⁾ Zelfs onder hen die zich bij uitstek volgelingen van Calvijn noemen, treft men nog weleens symptomen van een Luthersch dualisme aan, zegt W. W. R. in dien zin, dat met een heel rustig geweten op het publieke levensterrein, speciaal in de sfeer der overheid, de Bergrede-eischen, als daar volstrekt niets zeggend, aan kant worden gezet.¹⁷⁾

Ook Dr K. Schilder kan zich er niet in vinden, dat de bergrede niet zou gelden voor de overheid. Hij verwijt het Kafafas en Annas, dat zij „heel den rechtshandel" met Jezus stellen „buiten de grondwet van Christus' bergrede".¹⁸⁾

De meningen schijnen ver uiteen te loopen. Toch is het de ernstige vraag waard, of dit meer dan schijn is, en of ze niet wat dichter tot elkaar zijn te brengen.

Inderdaad komt ons dit geen onmogelijkheid voor. Het allervorst onder hen die wij citeerden, gaat wel, zoo zagen we, Dr Colijn. Echter is er heelemaal geen aanleiding voor een C.D.U.-debat of zoo iemand, om nu te komen aandragen met de bewering, dat Colijn volgens zijn naaste geestverwanten een totaal verkeerde opvatting over de bergrede, die „grondwet van het koninkrijk der hemelen" koestert; dit alles dan zoo mooi als stokpaard opgepoetst als maar dienstig voor het politieke debat wordt geacht. Want vooreerst zie zulk een eventuele debater niet over het hoofd, wie deze opmerkingen maakt, en dat ze hier geplaatst worden met de oprechte bedoeling, nauwkeurig te luisteren naar wat onder ons de gangbare mening is en in die mening scherp te onderscheiden de verschillende tonen. En bovendien zijn we niet van gedachte, dat er geen goed woord te zeggen valt over Colijns weergegeven gevoel. Alleen maar, we gelooven, dat in zijn betoog de bergrede opzij gezet wordt, omdat ze wordt gezien als een bepaalde, afgesloten levensleer; en dan dwingt de eenheid der Schrift wel tot het zoeken naar een bepaald, afgezonderd adres. Ze wordt te zeer opgevat, gelijk de „bergrede-christenen", zooals Troelisch hen gekarakteriseerd heeft¹⁹⁾, het doen. En er wordt te weinig aandacht geschonken aan het concreet karakter, waarop W. W. R. telkens heeft gewezen, en waarvoor ook Bavinck in zijn omschrijving der omstandigheden, waaronder de eerste Christenen leefden, de aandacht heeft gevraagd.

Het verbindend element tusschen beide voorstellingsreeksen ligt wel in het woord van Prof. Grosheide: „Regel is, dat de absolute geldigheid der voorschriften gehandhaafd wordt, totdat duidelijk uit de Schrift zelf blijkt, dat ze wel in den eigen kring van het koninkrijk der hemelen, niet overal behooren te worden opgevolgd".²⁰⁾ Het mooie van dezen regel is, dat ze niet spreekt van „de bergrede", alsof deze een afzonderlijk geheel ware; in het woord „voorschriften" is het concreet karakter der geboden genoegzaam uitgedrukt. Verder, dat streng gehandhaafd wordt de gedachte, dat de Schrift zelf, en dan duidelijk, aanwijzingen moet geven voor een eventueel niet-opvolgen moeten. De Roomsche zoowel als de Luthersche beschouwing redeneeren vanuit de praktijk; vanuit het vermoelend debat over mogelijkheden en onmogelijkheden, en vanuit een visie op deze praktijk, die daardoor in verschillende, los van elkaar staande gebieden wordt gespleten. Prof. Grosheide wil alleen de Schrift doen spreken. En dan verliest het woord van Ds de Graaf wel iets van zijn scherp verwijtend karakter: „de bergrede is geen abnormaal deel van de Schrift, anders dan de rest, waarmee we eigenlijk geen raad weten".²¹⁾

De bergrede heeft „altijd een mysterie in zich gehad. Zij scheen nooit te passen op onze bestaande wereld. Geen enkele mogelijke of werkelijke vorm van menselijke samenleving scheen plaats te kunnen innemen voor een persoonlijk leven, dat aan de in die rede gestelde normen beantwoordde, laat staan, dat eenige samenleving zelf daarvan het spiegelbeeld vertoonen zou (eenigermate wordt hier toch ook weer gedacht over de bergrede als een totaliteit apart, men lette er evenwel op, dat hier van den „schijn" nadrukkelijk gesproken wordt. S.). De bergrede lijkt wel de grootste oratorische slag in de lucht; de oratio obliqua bij uitmendheid. Het lijkt wel een marcheerende mel vliegende vaandels en slaande trom in — een slop — Toch is de bergrede hierin duidelijk, dat zij ons afkondigt het ware leven in het klimaat van 't koninkrijk der hemelen. Zij laat ons zien, hoe Christus de dingen, die er thans zijn, niet als maatschap neemt voor den opbouw van het rijk van vrede en van deugd, maar hoe Hij, omgekeerd, het rijk der hemelen zijn eigen wetten laat

schrijven en behouden; en hoe dit hemelsch rijk alles, wat in den tijd bestaat, wil onderwerpen aan de absolute eischen van den verheven Wetgever daarboven".²²⁾

W.

R. S.

- 1) Heering, Zondeval, bl. 25.
- 2) Idem, bl. 15. Trouwens, ook het aardse leven van Christus ontkomt niet geheel aan Heerings kritiek. Bl. 9, 10: „De eenige geweldshandeling, die de Evangelien van Jezus mededeelen, is de tempelreiniging, waar Jezus in heiligen toorn de kooplieden en wisselaars het huis des gebeds uitdreef, zonder dat echter van bloedstorting sprake is; en zelfs deze handeling, hoe verklaarbaar menscheijk ook, ja, hoe zeer misschien ook te begrijpen uit het „mysterium tremendum" dat in Jezus school, staat desniettemin toch min of meer op gespannen voet met het overige Nieuwe Testament, waar overal de geest van Goddelijke liefde en lijdend geduld in de plaats wordt gesteld van geweld".
- 3) H. Windisch, art. Urchristentum, in Theologische Rundschau, N. F. 5e jrg. 1933, bl. 319 v. schrijft daarover: „Heute wo man der Differenzierungen vielfach müde ist und nach Synthese strebt, nach Erkenntnis der das Ganze zusammenhaltenden Grundgedanken, ist die Frage nach der Einheit der neutestamentlichen Gedankenwelt, nach dem durch alle Schichten und Typen hindurchgehenden einheitlichen Kerygma höchst aktuell. In vielen Artikeln und Monographien über Neutestamentliche Gegenstände, in den meisten grösseren Artikeln von G. KITTEL „Theologische Wörterbuch zum Neuen Testament" kommt die Tendenz, eine organische Einheit zu sehen, zur Entfaltung". Over de tegenstelling Jezus-Paulus kan men zien Bavinck, Dogmatiek, 3e druk, I, 92 v., III, 245 v., 252, en P. Feine, Der Apostel Paulus, Gütersloh, 1927, bl. 398 vv. Over het liberale Jezusbeeld en zijn val De J. Th. Ubbink, Jezus de Christus, Groningen-Den Haag, 1930, bl. 12 vv.
- 4) Bavinck, Kennis en Leven, bl. 125 v.
- 5) Idem, bl. 126.
- 6) Idem, bl. 142.
- 7) Grosheide, Komm. Mattheus, bl. 98.
- 8) Dr G. Brillenburg Wurth, De bergrede en onze tijd, Kampen, 1933, bl. 9 v.
- 9) Grosheide, Mattheus, bl. 98.
- 10) Idem, t.a.p.
- 11) Colijn, Saevius tranquillius, blz. 487.
- 12) Pieters, Attitude towards war, bl. 13.
- 13) S. G. de Graaf, Gij zult niet doodslaan, preek over Zondag 40 van den Catechismus, Amsterdam, bl. 7, 9.
- 14) Dr J. A. Nederbragt, Oorlog en vrede, Kampen, 1933, bl. 24.
- 15) Wurth, Bergrede, bl. 52.
- 16) Idem, bl. 29 v.
- 17) Idem, bl. 78.
- 18) K. Schilder, Christus in den doorgang van Zijn tijden, Kampen, 1930, bl. 57.
- 19) Over het bergrede- of secte-christendom zie men Wurth, art. A. R. Staatk., monl. uitg. 1930, bl. 539 v., en Bergrede, bl. 20 vv.
- 20) Grosheide, Mattheus, bl. 98.
- 21) De Graaf, Gij zult niet doodslaan, bl. 7.
- 22) Schilder, a.w. bl. 106.

UIT DE SCHRIFT

Kathegeten en katecheten.

Noch zult gij meesters (kathēgeten) genaamd worden...

Matth. 23:10.

De farizeërs waren gesteld op mooie titels: rabbi, rabbi. Ze wilden „meester" heeten; Strack-Billerbeck vertaalt het grieksche woord „kathēgetēs" of kategeet door „Führer"; waarbij we ons wel niet moeten laten verleiden tot ongeoorloofde zinspelingen, die naar het jaar 1936 ons heen zouden wijzen, doch evenmin de waarschuwing, die — langs geoorloofden weg — uit dit tekstwoord, speciaal in 1936, zou te ontleenen zijn, mogen in den wind slaan.

Was nu deze „meester"-titel of de naam „vader" alleen maar een door hun ijdelheid, door eerezucht, begeerde eeretitel? We zouden ons in de bedoeling van deze taaie secte wel zeer vergissen, als we de kwestie zóó stelden. Deze secte, die 60k haar martelaren heeft gehad, was veel gevaarlijker dan een gezelschap van slechts eerezuchtigen ooit in deze wereld wezen kan. De naam „vader" was een document van hun schoolvorming. Nader gezegd: zijn gebruik was een moment van hun traditionalisme.

Tegen de misshien in zijn dagen juist weer opkomende gewoonte van zulke naamgeving gaat nu de Christus strijden. Hij doet dat, terwijl Hij in zijn geest zeer bezig is met en om de kerk, die Hij uit de windselen van het Oude Verbond zal halen, die Hij van de banden en touwen der „vaders" van menscheninzettingen zal ontdoen, en die hij binnen enkele maanden zal brengen tot haar van ouds reeds door den éénen Vader in de hemelen haar toegedachte heerlijkheid van nieuwtestamentische gemeenschap der geloovigen. Dat zal een tijd zijn, waarin de zoon tegen den vader, de dochter tegen de moeder, en ook de leerling tegen den leermeester zal moeten opstaan; en een zwaard zelfs zal deze in veel gevallen van Christus' wege moeten hebben gekocht tegen dien tijd; een zwaard, om het zwaard des Geestes, dat is het Woord, zijn loop in deze wereld van harte gaarne te helpen gunnen. Het zal de tijd zijn, waarin b.v. Saulus van Tarsen tot Gamaliël zal moeten zeggen: mijn katecheet zijt gij geweest, mijn kategeet moogt gij evenwel niet worden; want, zal ik uit uw katechese merg en pit, geest en leven behouden, dan moet ik in naam van mijn Vader in de hemelen u in het aangezicht gaan zeggen, dat uw feitelijke katechese den waren

inhoud, de quintessence van uw katechese in zijn tegendeel verkeert. Die gij barbaren noemt, heeft God tot kinderen van Abba Abraham gerekend; hij immers is niet vader van de kinderen des bloeds, die hun vaders, en hun katecheten, en ook hun katecheten bepalen en beperken naar de meening van het vleesch, doch vader der geloovigen, die hen wijzen, en begeeren, en ook daarna scherp afgrenzen naar de meening van den Geest, den Geest van Christus, dien gij in naam van alle „abba's" hebt verworpen, opdat Hij ten eeuwigen dage den naam van „kategeet" zou missen, en opdat zijn mond gestopt zou worden, vóór Hij een katechetenschol zou kunnen vormen.

Zoo is de Heere Christus hier bezig aan zijn dagelijkschen dienst van kerkvergadering. En om het leven van zijn kerk gezond te houden, zegt Hij bij voorbaat reeds: noemt niemand kategeet hier op aarde.

Is Hij nu tegen „de traditie"? Dat zij verre: die de beroeps-kathēgeten bant, is dezelfde als die de katecheten tot dit hun beroep heeft geroepen en gezalfd, en aan het werk gezet tot op dezen dag toe. Maar Hij heeft iets anders gedacht. Hij heeft de traditie verhindert, een toren van Babel te bouwen op grondslag der christenen als zoodanig. Een grondslag „van christenen" immers is als zoodanig nimmer een „christelijke" grondslag. Traditie is goed, mits zij naar daad en inhoud bepaald zij door het Woord, en door het Woord alleen, van Hem, die steeds de eerste is in het overgeven van den schat der kerk aan alle katecheten, en herders en leeraars, die tot de kerk straks zeggen moeten: „want ik heb van den Heere ONTVANGEN, heiligen ik ook u heb overgegeven".

Zoo staat de Heiland op in de mogendheid van zijn éénen Vader in de hemelen. „Eén is uw meester, uw kategeet", n.l. Christus; zoo spreekt hij. En daarom moet alle overlevering van menschen zich willig laten beproeven in dit stuk: of zij zuiver heeft doorgegeven, wat hij heeft doen ontvangen.

En daarom stelt hij wel terdege apostelen en profeten en herders en leeraars aan; maar als gij hun vraagt: wat is het fundament dan van die apostelen en profeten, dan is het antwoord: het is hun leer, inzooverre die het van den Vader ontvangene waarlijk overgeeft aan de kerk van alle eeuwen.

En als straks Paulus — heelemaal geen schoolvorm, en heelemaal geen redenaar — aan de Philippenzen een brief schrijft, dan kan hij tot hen zeggen, dat zij gehoorzaam moeten zijn. Ze waren het al, toen hij vlak bij hen was. Zij zijn het veel meer geweest, toen hij afwezig was. Hier was geen persoonlijkheidscultus in het spel, en geen abba-abba-roepen; de band aan het WOORD, die had getrokken; en daarom waren de kinderen van den Vader in de hemelen getrouw gebleven in Philippi, ook toen de Vader van die kinderen hun katecheet Paulus had weggestuurd naar een ander stukje van zijn groote, breede wereld. De catechese was gebleven, en het Woord; en voorts was er gebleven die overste leidsman en volvoerder des geloofs; de archēgos, de „Führer", van de hem overgeleverde belijdenis.

Wij leven in een tijd, waarin ook onder ons de „meester"-naam minder gemakkelijk toegekend of, gegeven zijnde, minder gemakkelijk aanvaard wordt, dan vroeger wel het geval geweest is. Daar gelaten de oorzaken, die verkeerd kunnen zijn, is dit verschijnsel „op zichzelf" een winst. Want het voert ons, als wij zelf maar zuiver er tegenover gaan staan, niet uit de banen der traditie, doch leert ons alleen maar, hoe wij op die banen kunnen staan, staan in de vrijheid, waarmee Christus ons heeft vrijgemaakt.

Weest, geloovigen, ook in dezen kinderen, niet van uw tijd — want dan neemt gij de eventuele verkeerde oorzaken van het tanende gebruik van meester-naamhanteering critiekloos in u op — maar weest, in dezen tijd, kinderen van den éénen Vader, den hemelschen.

Dan zult gij, zuiverhoudende uw eigen weg, teruggaan van het speciale naar het algemeene, van het zielcontact en persoonscontact met „leiders", tot het Woord- en leer-contact met apostelen en profeten.

Moge de God der eeuwen, en van onze dagen ons allen tezamen zóó doen staan in onze vrijheid op het pad der binding.

Dan zal er geen valsche dilemma van katecheten dan wel kathēgeten opkomen; maar de katecheten zullen kathēgeten worden, dat zij zelf niet weten hoe. Zij zullen dan op aarde geen meesters worden genaamd. Maar in de hemelen wel. En vele eersten zullen dan de laatsten zijn, en vele laatsten de eersten.

K. S.

Reeds hebbe
getoetste
We zullen o
merken.

Alleenrat ic
heraut" beroe
oor ons ge
eugen. „De l
ene belijdenis
door onze Kerk
en is om dan
e betuigen". I

benogen, dat, v
heraut" een h
et noodig ac
and „daarmed
oep in de Ro
den Houting
e belijdenis e
an rekere tra
sche uits
kerken" hee
stellen „het
Nu zullen v
eiken bind
eeking heeft
an „De Heraut
and gereform
roeren op bo
lapper heeft z
bovenbedoe
nideerd („Ke
ee in herinne
franche belid
geschied, vol
at heden ten
der een naar
grade zou be
sadat die „o
ar synode
nsche-Kerke
et en zijn, (te
drivinghe be
er rusten").

En andere, in
tr H. H. Ku
sken regel,
franche b
we zijn aan
mer verstan
luting banden
aanvaard?

Er is hier ind
leeds in 1898 he
angen over ho
el der Confess
andelde, dien
eten ging de
luting op de j
de Dr A. Kuyp
schlaart, dat c
sarin feitelijk
amen ingedi
niet en ook op
Fransche b
eue-lesingen d
en), doch teg
en beroep zelf
ing daar in En
anderen teger
man aan pu
narp gevolgd.
daarmede iets
paranina teger
an de orde st
ande propagan
merk deze d
an den eenen
andere maal

En schijnbar
der onderzoek,
ik is binner
denis.

Maar daartegen
moet toch zal b
at 26 hebben g
mariegen was is

ij Dat men al b
en, indien men
niet met het feit,
Eenden de Fran
niet zelf eenige
niet 36 der Fr
ter avondmaal on
slaan en bloed.
de uitdrukking n
der buitenlands
synode van N
niet kon
moedige laten
ij (Dien) a mis
remer les pech
nde Table des C
a premiere.